

NOTAT

- magasin om demokrati og Europa

Løn og arbejde:

**Kan EU blive
et socialt Europa?**

Indhold

- 3 Erhvervslivet er trumf i Bruxelles
- 4 Bokseregler i en svømmeklub?
- 6 Working Poor / Tesfaye
- 8 Med ryggen mod muren / Bente Sorgenfrey
- 9 Nej til EU-lov om strejkeret
- 10 En social pagt for Europa
- 10 Arbejdsgiversiden
- 11 Et svar på krisen
- 12 Arbejdsløshed i Danmark skyldes bedre forhold i bl.a. Polen
- 13 Søren Søndergaard, MEP
- 14 Skovmands Notater
- 14 Ole Christensen, MEP
- 15 Dansk giver job
- 16 Hvem vandt EU-afstemningerne?

Leder:

Kan EU blive et Socialt Europa?

DER VAR ENGANG, da vi kunne hævde, at "den europæiske model", der karakteriserede Europa frem for andre dele af verden, var identisk med velfærdsstaten, hvor få havde for meget og færre for lidt. Nu er der kommet en tid, da "den europæiske model" ligner et huller kludetæppe:

Mens man redder banker med det ene tiltag efter det andet, har vi fået 25 millioner ledige i Europa, hvoraf de 10 millioner er langtidsledige. I to kriseramte lande, Spanien og Grækenland, har vi en ungdomsledighed på over 50 procent, mens situationen i Tyskland, der de facto profiterer på krisen, er, at hver femte arbejder på en sulteløn. Det er de "Working poor", fattige i arbejde, som Mattias Tesfaye fortæller om inde i bladet.

Samtidig har vi et direktørslag, der bevilger sig selv milliongager i en størrelsesorden, som ingen familie med sans for proportioner ville kunne nå at spise op.

MEGET AF DETTE skyldes en krise, der ikke bare er europæisk, men i sit væsen en global krise – en overophedet global boble, der brast med Lehman Brothers forlis i 2008.

Men det er, når krisen rammer, at man skal teste solidariteten i en social model. Den har i EU vist sig at glimre ved sit fravær. Først fik man bankredningspakkerne, men bankerne følte sig ikke forpligtet til at låne ud og holde omsætning og beskæftigelse i gang. Siden fik man diverse lovgivningspakker plus Finanspagten, der alle gik ud på, at staterne IKKE måtte øse penge ud for at holde beskæftigelsen oppe.

DET ER SVÆRT at blive imponeret over den indsats, de europæiske fagforeninger har gjort for at hindre denne udvikling. Som

påvist på modstående side, har kritiske lønmodtagervinkler svært ved at komme til orde i Bruxelles. På trods af EU-ledernes hyldest til den europæiske, sociale model, bygger traktaterne grundlæggende på det, vi i dag ville kalde neo-liberalistiske idéer med fri handel og fri bevægelighed for både arbejdskraft og kapital som de højeste goder, og det viser sig gang efter gang, at det er denne neo-liberalistiske holdning, EU-Domstolen forfølger – også, som omtalt andetsteds i bladet, når man tager hul på arbejdsmarkedslovgivningen.

Denne neo-liberalistiske holdning slår så meget stærkere igennem i øjeblikket, som der ud af 27 stats- og regeringsledere kun er fem, der kan siges at være socialdemokrater.

SIDEN 2008 har EFS, de europæiske fagforeningers organisation, krævet en "social klausul" indsat i traktaten. Den lyder i al sin enkelhed, at "de økonomiske friheder og konkurrenceregler må ikke få prioritet over fundamentale sociale rettigheder og socialt fremskridt, og i tilfælde af konflikt skal de sociale rettigheder have forrang".

Det forslag har ingenlunde nydt fremme i Bruxelles. Til gengæld er der forsøg rundt om i Europa i dag på at markere styrken bag et alternativ til den herskende neo-liberalisme. Et af dem omtales i en artikel her i bladet og skal markere sig første gang i denne måned på Firenze konferencen 10+10. Et andet er forsøget på at etablere samtidige generalstrejker og sympati-aktioner i flere lande den 14. november.

Det bliver den type aktioner, der skal sikre, at EU en dag igen – og måske med større ret end før – skal kunne kalde sig et socialt Europa. oaa

Arbejdere forlader Lindøværftet – engang Fyns største arbejdsplads med 3.200 arbejdere. Værftet lukkede ned fra 2009, især pga. konkurrence fra Asien. Sidste ordre forlod dokken i Munkebo i december sidste år.

EU har bevilget midler fra sin globaliseringsfond til omskoling af værftsarbejderne – først 105 mio. kr. i 2011, senest 48 mio. kr. i september i år. Foto: Polfoto

Flagene uden for Berlaymont, Kommissionens bygning i Bruxelles, som de burde se ud, ifølge den lobby-kritiske organisation CEO (Corporate Europe Observatory).

Social ubalance: Erhvervslivet er trumf i Bruxelles

Den europæiske fagbevægelse har svære kår for deres lobbyarbejde i EU-institutionerne. De store koncerner har langt flere midler og inviteres oftere inden for døren.

AF KENNETH HAAR

Fagbevægelsen er klemt i Bruxelles. I de senere år er det regnet med direktiver, forordninger, aftaler, og endda en enkelt traktat, som har sat sindene i kog i kontorerne hos Den Europæiske Faglige Sammenslutning (EFS), også kaldet Euro-LO. Løn, pension, arbejdstider og sikkerheden i ansættelsen er alle under pres – ikke bare på nationalt niveau, men også fra nye EU-regler, så EFS er på jagt efter modtræk.

I en vedtagelse fra en kongres i 2011 lyder det bl.a. at EFS skal "maksimere brugen af de til rådighed stående midler for at øge fagforeningernes påvirkning af dagsordenen på europæisk niveau", herunder kampagner, demonstrationer, søge allierede blandt andre sociale bevægelser, og gå i dialog med arbejdsgiverne og Kommissionen.

Endelig vil EFS også styrke sin indsats på lobbyområdet. Men her bliver det svært, for på det område har erhvervslivet fordel. Det fremgår af en rapport udgivet af den østrigske faglige sammenslutning Arbeiterkammer i år.

En dværg i Bruxelles

Ifølge rapporten udgør de faglige organisationer kun sølle to procent af det samlede

antal organisationer, der er repræsenteret i Bruxelles for at påvirke EU-institutionerne. Ifølge en rapport fra Europa-Parlamentet udgivet i 2003, er dette et markant fald, idet fagbevægelsen for ti år siden talte omtrent 10 procent af de organisationer, der havde en Bruxelles-repræsentation.

Ubalancen viser sig også i antallet af lobbyister, understreger forfatterne til Arbejderkammerets rapport. EFS har i øjeblikket omtrent 150 ansatte i Bruxelles, mens arbejdsgiverorganisationen Business Europe råder over ca. 800.

Lægges hertil en lang række andre af erhvervslivets interesseorganisationer, bliver regnskabet endnu mere ulige i arbejdsgiversidens favør.

Forfatterne vurderer desuden, at erhvervslivet står for ca. to tredjedele af den samlede omsætning på lobbyområdet, der i alt beløber sig til mellem 15 og 22 milliarder kroner årligt. I halen på arbejdsgiverne kommer offentlige myndigheders lobbykontorer, herunder interesserepræsentanter for kommuner, regioner og andre officielle instanser.

Foretrækker erhvervslivet

Et yderligere problem for fagbevægelsen ligger i en tradition, der for længst har slået rødder i Kommissionen:

Når Kommissionen søger råd til ny lovgivning, sker det gennem de såkaldte ekspertgrupper. Eftersom Kommissionen er den eneste institution, der kan frem-

lægge forslag til EU-love, og eftersom Kommissionens forslag altid sætter dagsordenen for den efterfølgende debat, er det noget nær en førstepræmie for en lobbyist at få sæde i en gruppe.

” Erhvervslivet står for ca. to tredjedele af den samlede omsætning på lobbyområdet, der i alt beløber sig til mellem 15 og 22 milliarder kroner årligt.

Arbejderkammer

Og fordelingen i ekspertgrupperne mellem erhvervsliv og fagbevægelse er sjældent til at misforstå; erhvervslivet er massivt repræsenteret, fagbevægelsen kun sjældent.

Således viser en opgørelse af industrikommissærens ekspertgrupper, at to tredjedele af grupperne er helt domineret af erhvervslivet. Opgørelsen, som er foretaget af den lobbykritiske NGO-sammenslutning ALTER-EU i juli i år, viser desuden, at mens Kommissionens ekspertgrupper tæller hele 482 repræsentanter for erhvervslivet, har kun 11 fagforeningsrepræsentanter kunnet klemme sig ind.

Fagbevægelsen får derfor svært ved at hævde sig ad samme vej, som erhvervslivet. ♦

Bokseregler i en svømmeklub?

Det er nyt, at EU blander sig i arbejdsforhold i større stil. Det har ligget klart fra start, at den frie bevægelighed kommer før arbejdsret. Men situationen lige nu er uafklaret efter nye domme.

AF STAFFAN DAHLLÖF

I næsten tyve år af EU's historie var historien om regulering af arbejdsmarkedsforhold en fortælling med få dramatiske indslag, og med en beskeden opmærksomhed uden for kredsen af tillidsfolk, personalechefer og arbejdsretsjurister.

Der kom et direktiv om ligeløn mellem kvinder og mænd i 1975, regler for de ansattes rettigheder ved virksomhedsoverdragelser to år senere, minimumsregler for barselsorlov, for arbejdstid og en del andet af samme skuffe i årene derefter.

Udstationeringsdirektivet fra 1996 – om løn- og arbejdsforhold for ansatte i et andet EU-land i op til tre måneder – var skelsættende, ved vi nu – det fremstod bare ikke helt klart den gang.

Men de skjulte spændinger kom op til overfladen, og udstationeringsdirektivet

fik en helt central rolle fra 1. maj 2004, da otte tidligere østeuropæiske lande (plus Malta og Cypern) kom med i EU – efterfulgt af Bulgarien og Rumænien tre år senere.

Arbejdsgivere skubbede på

Den første store sag, der blev ført helt op til EU's domstol (dengang EF-domstolen), var blokaden af en byggearbejdsplads i den svenske kommune Vaxholm i Stockholms skærgård.

Den lettiske virksomhed Laval & Partneri førte sagen, og fik i december 2007 dom for, at den måde, to svenske fagforbund havde brugt blokadevåbnet på, stred imod EU's traktater.

De havde forlangt, at arbejdsbetingelserne for de lettiske arbejdere skulle være på samme niveau som i deres egen svenske overenskomst. Og den gik ikke.

Men bag Laval & Partneri, hvis ejerforhold fortabte sig lidt i det ukendte, stod den svenske arbejdsgiver- og erhvervsorganisation Svenskt Näringsliv.

Den frie bevægelighed trumfer strejkeretten

Det var Svenskt Näringsliv, som sørgede for Lavals advokater, og som betalte deres salær og omkostninger – og ikke uden grund.

” Europadomstolen i Strasbourg... har i to sager om Tyrkiet fastslået, at det er en grundlæggende ret at forhandle kollektive overenskomster, og at konfliktretten er en del af denne forhandlingsret.

»Det vigtigste er, at man fik erklæret, at strejkeretten på ingen måde har større vægt end den frie bevægelighed for tjenesteydelser«, sagde Lars Gellner, jurist på Svenskt Näringsliv, som kommentar til afgørelsen, og så tilføjede han:

»Det er helt klart at lønnen for uden-

landske virksomheder kan ende med at blive lavere end den svenske gennemsnitsløn. Det er så indlysende en konklusion, at den næppe er værd at tale om.»

Bruxelles uinteresseret

Da det, som Lars Gellner fandt indlysende, stod klart også for den europæiske fagbevægelse, gjorde den et forsøg på at rette op på tingenes tilstand.

Fagbevægelsen, repræsenteret af paraplyorganisationen ETUC (European Trade Union Confederation, på dansk EFS – Den Europæiske Faglige Sammenslutning) forsøgte at få gennemført en såkaldt "Social Protokol" i forbindelse med forhandlingerne om Lissabon-traktaten i foråret 2008.

Timing'en var god nok. De franske og de hollandske befolkninger havde i 2005 stemt nej til den foreslåede EU-forfatning. Især i Frankrig var der mange, der fandt forfatningen usocial.

” Det vigtigste er, at man fik erklæret, at strejkeretten på ingen måde har større vægt end den frie bevægelighed for tjenesteydelser.

Lars Gellner, Svenskt Näringsliv

Men der var ingen interesse i Bruxelles for sagen.

Janes Janza, den daværende premierminister i Slovenien, var på det tidspunkt EU-formand og manifest uinteresseret:

»De problemer, Domstolen (i Laval-sagen) har givet ophav til, kan løses, uden at man åbner op for en ny debat om strejkeretten«, erklærede han på et pressemøde i Bruxelles.

Vaxholm: En sejr for de nye medlemslande

I sager ved EU-Domstolen kan medlemslande intervenere med synspunkter.

I Vaxholm-sagen var der hele 11 lande, der gav deres besyv med.

De "gamle" EU-lande, og herunder Danmark, argumenterede for, at blokaden var lovlig.

Men fem af de 10 nye medlemslande, der kom med i EU i 2004, talte imod. De fem var de tre baltiske lande (Estland, Letland, Litauen), Polen og Tjekkiet.

Kommissionsformand José Manuel Barroso var lige så klar i målet:

»Vi, og her taler jeg på vegne af hele Kommissionen, mener ikke, at Domstolens afgørelse (i Laval-sagen) står i modsætning til en social model eller er et angreb på grundlæggende rettigheder. Afgørelsen afspejler nogle specifikke omstændigheder i en konkret sammenhæng«.

Så der var ikke noget at komme efter. Ingen af medlemslandenes regeringer greb bolden.

Social protokol

Men hvad var det så, fagbevægelsen havde foreslået?

Forslaget var udformet i ti indledende motiveringer og fire artikler. En lang række henvisninger til mål og udsagn var godt kendt i forvejen – "social markedsøkonomi", "forbedrede levnedsvilkår", "dialog mellem parter", osv.

Men så var der dette her, der var formuleret som en menneskerettighed.

"Intet i traktaterne, og navnlig hverken økonomiske friheder eller konkurrence-regler, har forrang for de grundlæggende sociale rettigheder og sociale fremskridt, som defineret i artikel 2. I tilfælde af regelkonflikt skal fundamentale sociale rettigheder have forrang".

Det gik slet ikke.

Det var som at lancere et sæt bokse-regler i en svømmeklub.

Derefter kom krisen, og med den de politiske tiltag Europæisk semester, Europlus-pagt, Six-pack, Finanspagt osv.

Sociale rettigheder og hensyn forsvandt stort set fra dagsordenen, og omvendt blev det nærmest en dyd at presse lønomkostninger.

Menneskeret som sidste skanse

I dag siger Isabelle Schömann, forsker på European Trade Union Institute (ETUI):

»Der er behov for at genoprette balancen, som den blev fortolket af EU-Domstolen mellem de økonomiske fri- og rettigheder og de grundlæggende sociale rettigheder«.

Hun peger på, at de grundlæggende rettigheder er blevet en del af Lissabon-traktaten, og at EU som sådan skal tilslutte sig den Europæiske menneskeretskonvention (EMRK).

Det organ, der tolker Den Europæiske Menneskeretskonvention, er Europadomstolen i Strasbourg, og den er ikke et EU-organ – og det har i to sager om Tyrkiet (efter EU-domstolens Laval-dom)

fastslået, at det er en grundlæggende ret at forhandle kollektive overenskomster, og at konfliktretten er en del af denne forhandlingsret.

Lyset for enden af tunnelen skulle altså være et genskin fra Strasbourg.

Jens Kristiansen, professor i arbejdsret ved Københavns Universitet, udtalte, at det juridiske landskab var blevet grundlæggende forandret af de tyrkiske domme og af, at Charteret om Grundlæggende Rettigheder var kommet ind i traktaten:

»I dag ville man kunne hævde, at en Laval-dom ville få en mindre indgribende effekt«, sagde Kristiansen på et seminar arrangeret af LO i København.

Professor i statsvidenskab og kommentator i EU-sager Marlene Wind var skeptisk: »Mange har ment, at Strasbourg-domstolen står højest i hierarkiet, men man kan også forestille sig, at der bliver vendt op og ned på den rangorden. Der findes en klar opfattelse i Luxembourg (EU-domstolen), om at man ikke vil lade sig styre af udenforstående«.

LO-formand Harald Børsting lød heller ikke til at falde baglæns af benovelse: »Det glæder mig, at Jens Kristiansen siger, at det går i den rigtige retning, men det er ikke helt nemt at sidde som faglig leder og vente på, at det nok skal blive løst. Vi behøver en social klausul til forsvar for forhandlingsretten og strejkeretten i EU«.

Seminaret fandt sted for mere end to år siden. ♦

Har EU et romaproblem?

Onsdag den 21. november kl. 17-18.30
Hovedbiblioteket, Møllegade 1, Aarhus C

Torsdag den 22. november kl. 17-18.30
Wegeners Gård, Vesterbrogade 60A, Kbh. V

I mange EU-lande udsættes romaerne for diskrimination og lever under elendige forhold. Hvilken rolle spiller EU i forhold til at sikre mindretal og forbedre forhold for udstødte?

Mød forfatter **Malene Fenger-Grøndahl**, jurist **Jens Vedsted-Hansen** (Aarhus) og **Mandana Zarrehparvar** institut for menneskerettigheder (København).

Pris: 50 kr., 20 kr. for studerende.

Gratis for abonnenter på NOTAT

SE MERE PÅ www.deo.dk

DEO EU-debat - mere spændende - mindre fastlåst
info@deo.dk - tlf. 70 26 36 66

Mattias Tesfaye udgav i 2010 en debatbog om begrebet "Working Poor", som udkom på Ole Sohns forlag under titlen "Vi er ikke dyr, men vi er tyskere". Billedet her er fra bogens forside.

Working Poor

– et fælleseuropæisk problem

Tyskland har etableret en lavtlønssektor, som tvinger fuldtidsarbejdende ud i arbejdende fattigdom. Vi risikerer at se noget lignende i Danmark, mener SF-næstformand Mattias Tesfaye.

AF MADSS STAMPE

"Working poor" – eller arbejdende fattige på dansk – er et fænomen, vi lige så godt kan vænne os til herhjemme, ligesom de allerede har gjort det i resten af Europa, mener næstformand i SF, Mattias Tesfaye. Som navnet antyder, dækker det over en person, der – trods fuldtidsarbejde – i realiteten ikke kan leve af sin løn, og som må vende hver en krone for at få hverdagen til at hænge sammen.

I USA og England har man kendt fænomenet længe, og det sniger sig så småt ind på Danmark, mener Tesfaye.

– Når vi fungerer som en del af Det Indre Marked, så kommer det til Danmark. Vi kan diskutere i hvilken form, og hvor hårdt det vil ramme, men det vil være naivt at tro, at det ikke kommer til Danmark, siger han i et interview med NOTAT.

Naboens working poor

Specielt i Tyskland er problemet med de såkaldte arbejdende fattige blevet tydeligt inden for de seneste år. Men sådan har det ikke altid været. Faktisk var det et relativt ukendt fænomen, indtil Kansler Gerhard Schröder og hans socialdemo-

kratisk-grønne regering tog det på sig at reformere arbejdsmarkedet gennem de såkaldte Hartz-reformer.

De fire reformer blev løbende implementeret fra 2002, og den sidste – Hartz IV – kom i 2004. Det skete som reaktion på et tysk arbejdsmarked, der så noget anderledes ud end i dag. Arbejdsløsheden lå stabilt på ti procent af arbejdsstyrken, mens landet havde nulvækst, svigtende skatteindtægter og en offentlig gælds-sætning, der var højere end tilladt inden for euro-reglerne. Tyskland blev dengang kaldt "Europas syge mand".

Et af de vigtigste tiltag i reformerne er de såkaldte minijob, som dækker over deltidsstillinger, hvor lønnen suppleres op, så den svarer til bistandsniveauet i Tyskland, dvs. maksimalt 400 euro (3.000 kr.) pr. måned.

Med minijob-ordningen blev der skabt mere end 600.000 job, og det er derfor ikke småting, det har betydet for den tyske arbejdsløshedsstatistik.

Men de flotte tal kommer med en social slagside, nemlig en stor gruppe working poor, som, Tesfaye mener, er en tilsigtet hovedeffekt af den trods alt succesrige erhvervs politik, Tyskland har ført med reformerne. Og det bør Danmark, som en mindre nation i EU-samarbejdet være opmærksom på.

»Vi er en masse små arbejdsmarkeder, der er blevet en del af et større, internationalt arbejdsmarked, og det, der er i gang i de her år, er en harmonisering.

I den harmonisering siger jeg i al ydmyghed, at vi som fem millioner indbyggere kommer til at vægte mindre end 80 millioner indbyggere. Vi vægter mindre, fordi vi er en mindre økonomi, og derfor bør vi være mere interesserede i, hvad lønniveauet i Tyskland er, end tyskerne bør være interesserede i, hvad lønniveauet i Danmark er«, siger Tesfaye.

Mattias Tesfaye er uddannet murer, senere faglig sekretær i 3F og Miljøarbejdernes Fagforening KBH. Næstformand i SF siden april i år.

Fælles Europæisk mindsteløn

Som en reaktion på de mange arbejdende fattige har tysk LO i flere år arbejdet på at indføre en tysk mindsteløn, som skal gælde i alle delstater, på alle niveauer og

FOTO: JOHN OVESEN

på den måde sikre, at tyskerne kan leve af den løn, de får.

Det er her, diskussionen bliver rigtig interessant på europæisk niveau, mener Mattias Tesfaye. For skulle det lykkes for tysk LO at få gennemtrumfet en mindsteløn på f.eks. 10 euro i timen, så vil der ikke gå lang tid, mener han, inden tyskerne vil gå til Bruxelles og forsøge at få bredt mindstelønnen ud til resten af EU. Uden det vil Tyskland med deres lovsikrede mindsteløn blive magnet for udenlandsk arbejdskraft på jagt efter mere i løn.

Selvom det endnu er et tænkt scenarie, er Tesfaye ikke i tvivl om, at han vil kæmpe imod med næb og klør, at man indfører en fælleseuropæisk mindsteløn. Samtidig erkender han dog, at han som tiden går, er mindre og mindre afvisende over for fælleseuropæiske løsninger, der løfter det sociale niveau som helhed i EU.

»Nogle af de direktiver, der kommer fra EU – f.eks. retten til et ansættelsesbevis – kan bruges som en løftestang til at kræve, at der ligger dokumentation for, hvad f.eks. polakkerne får i løn. Det står der nemlig i direktivet, at man har krav på at få det at vide. På den måde kan man nogle gange bruge europæisk lovgivning til at løfte lønniveauet op for den gruppe af mennesker, som ikke arbejder på overenskomst i Danmark«, konstaterer Tesfaye.

Danmark kan hjælpe til fælleseuropæisk solidaritet

Samtidig sidder Tesfaye dog med en alvorlig bekymring for, at de i udgangspunktet gode initiativer, der kommer fra Bruxelles, rent faktisk ikke ender med at blive virkelighed ude på arbejdspladserne.

»De eneste, der håndhæver ting på det danske arbejdsmarked, er fagforeningerne. Derfor, hvis man begynder at vedtage lovgivninger, som undergraver fagforeningernes legitimitet og overenskomsternes funktion, er jeg nervøs for, at man også undergraver den eneste organisation, der håndhæver arbejdsret i praksis.

I så fald ender vi med et arbejdsmarked, hvor arbejdsmarkedslovgivning er fremragende på papiret, men det er bare papir, der ingen betydning har ude i virkeligheden«, siger han og understreger det farlige i, at fælleslovgivning i Bruxelles risikerer at skabe en illusion hos beslutningstagerne om, at problemet er løst. Sker det, bliver fælleslovgivningen kontraproduktiv.

Derfor støtter Mattias Tesfaye som udgangspunkt kun de initiativer fra EU, som understøtter muligheden for, at organisationsgraden kan vokse hos vore europæiske nabolande. Og her kan Danmark komme til at spille en central rolle i EU, mener han.

»Vi skal gøre alt, hvad vi kan, både nationalt og internationalt, for at sørge for, at folk står i fagforening. I den sammenhæng vil en tysk mindsteløn måske i virkeligheden være meget god. For i det øjeblik, den vil blive vedtaget i Forbundsdagen, vil det komme ud i den tyske offentlighed, og det vil måske give fagforeningerne anledning til at organisere lønmodtagerne, så de kan få mindstelønnen håndhævet«. ♦

Kan menneskehandel bekæmpes uden EU?

Torsdag den 8. november kl. 19-21.30 på Wegeners Gård, København V

Torsdag den 15. november kl. 19-21.30 på Kvindemuseet, Aarhus C

Hvad gøres i EU og hvad gøres af andre? Er retsforbeholdet en hæmsko for Danmark?

Mød ekspert og politikere i København: **Trine Mygind Korsby, Line Barfoed (EL), Britta Thomsen (MEP,S).**

Aarhus: **Nell Rasmussen, Pernille Skipper (EL), Britta Thomsen (MEP,S).**

Pris: 50 kr., 20 kr. for studerende.

Arrangør: DEO i samarbejde med Kvinderrådet og Kvindemuseet i Aarhus.

SE MERE PÅ www.deo.dk

DEO EU-debat - mere spændende - mindre fastlåst
info@deo.dk - tlf. 70 26 36 66

Bente Sorgenfrey, formand for FTF, hovedorganisationen for 450.000 offentligt og privat ansatte, og stærkt internationalt orienteret.

Med ryggen mod muren

»Vi står med ryggen op ad muren, vi har ikke mere at ofre for at blive lyttet til«, siger Bente Sorgenfrey, formand for danske FTF og med i ledelsen for den europæiske fagbevægelse.

AF STAFFAN DAHLLÖF

Det er godt, at Kommissionen har trukket forordningen om strejkeret tilbage. Men så er der heller ikke særlig mange andre lysglimt at pege på, som Bente Sorgenfrey ser det:

»Jeg synes, man kan sige, at krisepolitikken i Europa er slået fejl. Jeg kan godt sige, at man forsøger med forskellige tiltag, men de analyser, Verdensbanken har lavet, siger tydeligt, at det ikke har virket.

Finanspagten har bidraget til nedturen. Det er helt afgørende for os, at en finanspagt, som er med til at begrænse de enkelte landes investeringer og vækst, ikke står alene. Vi er nødt til at have en social pagt koblet på Finanspagten. Europa er nødt til at have et socialt ansigt, og det er meget svært at få øje på.«

Pagten

Den sociale pagt, Bente Sorgenfrey taler om, blev vedtaget af ledelsen for Den Europæiske Faglige Sammenslutning i juni i år. (Se side 10).

Det er et dokument på to sider baseret på den sociale protokol, som fagbevægelsen forgæves forsøgte at få med i Lissabon-traktaten, men ønsket om den sociale pagt er mere åbent formuleret end kravet om en social protokol.

Den sociale dialog sat ud af kraft

Problemet med den ønskede dialog er, at fagbevægelsen ikke mener, man selv har mere at tilbyde for at få etableret dialogen. Krisen og krisepolitikken har skabt en ny ubalance.

»Desværre må jeg sige, at fagbevægelsen står så at sige med ryggen mod muren. Nogle vil så sige, at vi ikke har kendt vores besøgstid, men jeg oplever, at man har sat den sociale dialog – det at arbejdsmarkedets parter kan tale sig tilrette – ud af kraft. Vi kan se det i Grækenland, hvor man

helt har fjernet muligheden for dialog. Der er det trojkaen (Centralbanken ECB, Kommissionen og Valutafonden IMF), som fører og kører. Det skaber megen frustration, og det gør, at fagbevægelsen reagerer meget konfrontatorisk. Det er en reaktion, fordi man føler sig trampet på.«

Hvad er så den faglige strategi og taktik?

»Vi må prøve nye midler som strukturfondene og projektobligationer, så landene ikke bliver fanget i gældsældere og for at sikre, at der bliver lavet investeringer. Men jeg synes, vi taler lidt for døve ører.«

Gælder det også i Danmark?

»Jeg synes, regeringen dækker sig lidt for meget ind under det, at vi skal overholde EU's konvergenskrav. Man kunne for eksempel løfte loftet for, hvad kommunerne må investere. Man kan godt give sig selv noget råderum og handle nu og her.«

Siger du, at regeringen bevidst skal bryde med EU-kravet om max. 3 procent budgetunderskud, fordi der er andre ting, som er vigtigere?

»Jeg synes, man skal se på at droppe kommunernes anlægsloft.«

” Vi er jo smadder bekymrede for, at en europæisk mindsteløn vil sænke vores niveau, men der er jo også kolleger, som håber, at en fælles mindsteløn vil kunne løfte dem op.

12 parlamenter sagde nej til EU-lov om strejkeret

Et forslag om regulering af strejkeretten i EU er taget af bordet. Men strejkeretten er stadig ikke sikret i EU.

AF STAFFAN DAHLLÖF

Efter EU-Domstolens begrænsninger af strejkeretten i Viking- og Laval-sagen i december 2007 fik den tidligere EU-Kommissær Mario Monti til opgave at give et bud på den fremtidige retstilstand.

Resultatet blev et forslag til EU-lov, en "strejkeretsforordning". Den blev noget misvisende kaldt Monti II, fordi ophavsmanden i 1998 – efter at franske lastvognschauffører havde blokeret landeveje i månedsvis – lagde navn til en klausul om, at strejkeretten gælder, men at forstyrrelser i den frie bevægelighed straks skal indberettes af medlemslandene til Kommissionen i Bruxelles.

I 1998 kom Mario Monti til at fremstå som strejkerettens forsvarende. Det gør han ikke længere.

Til gengæld eksisterer hans forslag heller ikke længere. Det blev taget af bordet den 11. september i år af den ansvarlige kommissær László Andor.

Gult kort

For første gang nogensinde benyttede Folketinget og 11 andre parlamenter rundt om i Europa den mulighed, de har fået med Lissabon-traktaten til at give Kommissionen "Det gule kort".

Muligheden går ud på, at hvis mindst en tredjedel af de nationale parlamenter erklærer, at de finder et lovforslag i strid med nærhedsprincippet, skal Kommissionen overveje, om forslaget helt skal dropes. Det kaldes ofte "Early Warning" artik-

len, fordi Kommissionen skal udsende et lovudkast til medlemslandenes parlamenter og give dem 60 dage til evt. protest, før forslaget formelt kan fremsættes.

1998 kom Mario Monti til at fremstå som strejkerettens forsvarende. Det gør han ikke længere.

Mindre havde også kunnet gøre det. Forslaget skulle vedtages enstemmigt, fordi strejkeret ikke er noget, som EU har mandat til at beslutte. I den slags tilfælde kan Ministerrådet bruge den såkaldte gummiparagraf (artikel 352). Men så skal der være enighed rundt om bordet. Det var der ikke. Derfor var forslaget på forhånd dømt til at falde.

Hvad nu?

Kommer Kommissionen bare med et nyt, lidt ændret forslag? I skrivende stund har man en email-kommentar fra Kommissionens talsmand Emanuel Todd at læne sig op ad.

Todd siger, at Kommissionen »opfordrer medlemsstaterne til nøje at holde forbindelse med hinanden i tilfælde af alvorlige handlinger eller omstændigheder, der enten forårsager alvorlige forstyrrelser af et velfungerende indre marked eller skaber alvorlig social uro«.

Det indebærer, at strejker – lige så snart de kan siges at være til gene for den frie bevægelighed – vil give anledning til at kikke på, hvad der sker i medlemsstaterne, hvor der for tiden er rigeligt både af alvorlige omstændigheder og social uro. ♦

Den danske tradition

I europæisk sammenhæng har man fra tid til anden kunnet høre en murren i krogene over den danske fagbevægelse. Man siger, at I trækker jer ud og laver en eller anden aftale med jeres regering, og så ser vi ikke mere til jer. Genkender du den beskrivelse?

»Ja, men det er længe siden, jeg har hørt den, for jeg sidder jo også i ledelsen for den europæiske fagbevægelse. Og vi har prøvet at udvise stor solidaritet og forståelse med de øvrige landes situation.

Vi bakker op om forskellige kampagner, selv når de ikke svarer til den måde, vi ville bruge kræfter på herhjemme.

Men det er klart, at vi har en anden tradition i Danmark for at sætte os ned i trepartsforhandlinger – selv om det ikke lykkedes for os nu her – og det har nogle af de andre svært ved at forstå. De synes jo, vi sælger ud af velerhvervede rettigheder.

Vores svar lyder, at hvis vi vil påvirke udviklingen, må vi også være parat til at ofre noget.

Det kan koste noget at få indflydelse, og den pris er vi nogle gange villige at betale, andre gange ikke«.

Europa er nødt til at have et socialt ansigt, og det er meget svært at få øje på.

Working poor

Hvad er det for standpunkter, som I må give køb på for at være en del i det fælles? Kan det være diskussionen om mindsteløn?

»Vi er jo smadder bekymrede for, at en europæisk mindsteløn vil sænke vores niveau, men der er jo også kolleger, som håber, at en fælles mindsteløn vil kunne løfte dem op«.

Hvad står der på din internationale dagsorden nu?

»Kriseløsning. Det er jo forfærdeligt at se på, hvordan vores kolleger ikke har arbejde, og vi får et arbejdsmarked med "working poor". Det er ikke rimeligt, derfor er det helt afgørende for os, at vi får nogle fælles indsatser«.

Så bliver det en forsvarskamp mere end..

»Ja det gør det desværre, og det er jo svært for os at komme med nogle helt konkrete løsninger. Jo, en social pagt vil vi gerne have, men det er svært at sige, hvad vi vil ofre for at få den. Jeg synes, at vores kolleger i Spanien, Portugal og Grækenland har ofret rigtigt meget. De har brug for nogle signaler om, at den sociale dimension er der, hvis vi skal kunne holde sammen«. ♦

En Social Pagt for Europa

»Vi, som står sammen i den Europæiske Faglige Sammenslutning og som fagforeningsledere i Europa ... er vidne til øget ulighed, stigende fattigdom, tårnhøj arbejdsløshed, usikkerhed i ansættelsen – hvilket især rammer de unge – samt stigende skepsis over for det europæiske projekt«.

Sådan indledes Den Sociale Pagt, som EFS, Den Europæiske Faglige Sammenslutning, vedtog i juni.

»Vi ser med bekymring en stigende nationalisme, racisme og fremmedhad. Denne tendens, som forværres af en konkurrence på lave lønninger, risikerer at føre til en afvisning af det europæiske projekt, som EFS altid har støttet op om.

Vi kan konstatere, at efterkrigstidens sociale konsensus, som førte til etableringen af den Europæiske Union og til en europæisk velfærdsmodel, er truet...«.

EFS, Den Europæiske Faglige Sammenslutning mener, at bl.a. følgende elementer skal indgå i Den Sociale Pagt:

- **Kollektive forhandlinger og social dialog:**
Frie kollektive forhandlinger og social dialog er integrerede dele af den europæiske samfundsmodel. Begge skal garanteres – både nationalt og på EU-plan...
- **Økonomisk samordning af bæredygtig vækst og beskæftigelse:**
Øjeblikkelige tiltag med henblik på at løse gældskrisen og give ECB (Den Europæiske Centralbank) status af nationalbank, hvilket vil gøre banken i stand til at udstede euro-obligationer... Ordentlige lønninger til alle, hvilket vil bidrage til vækst og intern efterspørgsel... Foranstaltninger der skal forbedre jobkvaliteten og bekæmpe usikre ansættelsesforhold og misbrug af ansættelsesformer som deltid, midlertidig ansættelse og tidsbegrænset ansættelse.
- **Økonomisk og social retfærdighed:**
Stop for skattely, skatteunddragelse, skattesvig, korrupsion og sort arbejde... Konsekvente tiltag imod spekulation... Løndannelse skal fortsat være et nationalt anliggende... Minimumsbeskatning af virksomheder, eventuelt med indførelse af en minimumsskatteprocent på 25%...

»Vi opfordrer de europæiske arbejdsgiverorganisationer, EU's institutioner, de nationale regeringer og støtteorganisationer til at engagere sig i debatten om dette forslag fra EFS om en social pagt for Europa«.

Flemming Dreesen, ansættelsesretschef i DA.

Arbejdsgiversiden

Mellemfornøjet. Det er måske en dækkende beskrivelse af, hvordan de danske arbejdsgivere ser på EU's indblanding i arbejdsretten.

AF STAFFAN DAHLLÖF

Dansk Arbejdsgiverforening er godt tilfreds med, at forordningen, som skulle regulere strejkeretten i EU – "Monti II"-forordningen – blev taget af bordet. DA havde lavet et langt og udførligt hørings svar, hvor man tog afstand fra forslaget, som oprindeligt var rejst på baggrund af EU-Domstolens afgørelser i Viking- og Laval-sagen (se side 4-5). Det lå uden for EU's beføjelser, mente organisationen.

DA's grundlæggende og ofte gentagne holdning er, at arbejdsmarkedsforhold i Danmark bedst reguleres på den danske måde, det vil sige i forhandlinger mellem parterne.

På den anden side havde de danske arbejdsgivere ikke de samme problemer med resultaterne af Viking- og Laval-sagerne, som fagbevægelsen har.

Flemming Dreesen, ansættelsesretschef i DA, siger om organisationens holdning:

»Vi ser ikke EU-Domstolen som en trussel. Vi ser den som en del af den tid, vi lever i. Arbejdsretten er også omfattet af EU-lovgivning, spørgsmålet er bare hvordan, og konfliktretten har altid haft grænser. Der er ikke en særlig have, hvor arbejdsretten er fredet«.

Der vil komme en ny sag

På den anden side er det et område, som Flemming Dreesen alligevel holder et vågent øje med:

»Jeg bed mærke i, at der var en udtalelse fra Emilie Turunen (SF) i IMCO (EU-Parlamentets udvalg for det indre marked), hvor hun gik i retning af at regulere konfliktretten. Den diskussion er ikke død politisk. Det, vi nu venter på, er, at der vil komme en ny sag«.

Samtidig har Europa-Domstolen i Strasbourg udtalt sig til forsvar for konfliktretten?

»Ja, og der er ingen tvivl om, at EU-Domstolen lytter til Strasbourg, men det vil altid afhænge af den konkrete sag, hvor langt EU-Domstolen vil gå. I Laval-sagen gik man længere, end vi ville ønske med hensyn til f.eks. begrundelse«. ♦

Trykker EU lønnen?

Debatmøde 6. november kl. 17-18.30
Forsamlingshuset, Halmtorvet 13C, Kbh. V

Er Finanspagten og den frie bevægelighed i EU med til at trykke lønniveauet? Hvor udbredt er social dumping, og hvordan kan det undgås? Hvordan løser man problemerne i en union med forskellige modeller for arbejdsmarkedet?

Oplæg af ekspert **Nadja Lundholm Olsen** og analytiker **Olav Grøndal**. Derefter debat med chefkonsulent i DA **Karen Rojy** og cheføkonom i 3F **Anita Vium Jørgensen**.

Pris: 50 kr., 20 kr. for studerende.
Gratis for abonnenter på NOTAT

SE MERE PÅ www.deo.dk

DEO EU-debat - mere spændende - mindre fastlåst
info@deo.dk - tlf. 70 26 36 66

De formulerer et svar på krisen

I Bruxelles sidder en mand, der nu har samlet 80 fagbevægelser og sociale NGO'er om en kampagne, der skal ændre styrkeforholdet i Europa. Første stop bliver et alternativt topmøde til foråret.

AF OLE AABENHUIS

Det begyndte småt tilbage i 2008 – med 4-5 personer, der besluttede, at de ville forsøge at skabe et netværk af fagbevægelser og andre private organisationer under noget, de kaldte Joint Social Conference, den fælles sociale/faglige konference (ordet "social" har en bredere betydning på fransk og engelsk end på dansk).

De fik 5-6 fagforbund med sig – plus den internationale ATTAC-bevægelse og en kendt belgisk NGO ved navn Kampen mod Fattigdommen. Det blev så til den første Joint Social Conference (JSC) i marts 2010 og dens efterfølgere i 2011 og 2012.

” Man kan være sikker på at tabe, hvis man kun arbejder på det nationale niveau.

Tanken har hele tiden været at arbejde tværnationalt og lokalt på samme tid. »Man kan være sikker på at tabe, hvis man kun arbejder på det nationale niveau«, siger Felipe Van Keirsbilck, der er koordinator for initiativet – og desuden leder af CNE, en af de største fagforeninger i Belgien.

»Men det er ikke let, for i hvert land er kulturen forskellig. I Portugal, Spanien og Italien siger man: Man skal være radikal, og det skal gå hurtigt, – mens vore tyske venner, eller de nordmænd, der er med, siger: Det går nok. Så slem er krisen heller ikke«.

Akut behov

I starten var idéen først og fremmest at mødes regelmæssigt og lære hinandens fagforeninger og sociale netværk at kende. »Om der gik 5-6 år, var ikke så alvorligt«, fortæller Felipe Van Keirsbilck. »Men det har krisen ændret på. Mange på konferencen i år følte et akut behov for handling nu«.

»Vi var overbevist om, at demonstrationer alene ikke fører nogen vegne. Der har været demonstrationer alle vegne i de sidste fire år, og fagforeningerne har sendt delegationer med fly og bus til Bruxelles og Luxembourg. Det har ikke været

nok til at ændre styrkeforholdet mellem os og de neo-liberale, der dominerer EU«.

Idéen blev i stedet at etablere en proces, der – i første omgang – skal køre frem til et Alter-Summit (Alternativt Topmøde) i Athen i foråret. Og at alliere sig med andre netværk.

»40 organisationer er jo ingenting målt i forhold til det, der er nødvendigt – at få Barroso's politik drejet 180 grader«.

” Der er masser af analyser og fremragende tekster om næsten alle relevante emner. Det, man ikke finder nogen steder, er en strategi.

Blandt de andre netværk, der foreløbig har sluttet sig til tanken om Alter-Summit er "Europa Neu Begründen", et netværk af fagforeningsfolk og forskere i Tyskland med prof. Jürgen Habermas som toneangivende (De mødes til en stor konference i Duisburg den 17. november). "Another Road for Europe", som tæller en lang række europæiske intellektuelle. Og det franske "Roosevelt 2012", der tager udgangspunkt i Roosevelts idéer efter krisen i 1930'erne.

Og så er der Firenze 10+10 i Italien, som finder sted den 8-11. november – et stort anlagt arrangement med udgangs-

punkt i det ti år gamle European Social Forum, men nu med fokus på at finde sammen om konkret handling. Her er det meningen, at Alter-Summit processen skal lanceres.

Strategien

Processen handler ikke mindst om at finde en strategi, der både er tværnational og lokal.

»Der er masser af analyser og fremragende tekster om næsten alle relevante emner«, siger Felipe Van Keirsbilck. »Det, man ikke finder nogen steder, er en strategi for, hvordan man kan ændre på magtforholdene og få alle disse tanker gjort til virkelighed«.

Den strategi, som Joint Social Forum har fundet frem til, og som man vil lancere på Firenze 10+10 i november – handler om: At støtte lokale aktioner. At støtte strejker, der finder sted samtidig i flere lande. Og at arbejde lokalt med – teater! I form af en krisedomstol.

»Vi inviterer alle slags organisationer – kvinde-, ungdoms-, fagforenings- osv. – til at spille«, forklarer Felipe Van Keirsbilck. »Vi skal have nogle professionelle til at spille rollen som Barroso & Co., og så skal arbejdsløse, fagforeningsfolk, kvinder, unge osv. spille rollen som sig selv. Det kan handle om at miste sin bolig, om penge osv.«. ♦

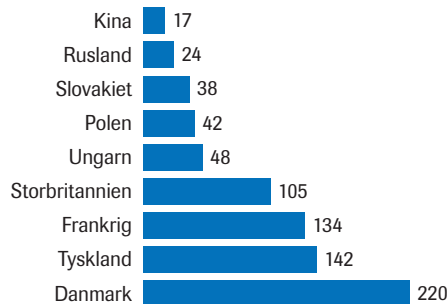

Felipe Van Keirsbilck er generalsekretær i CNE, d.v.s. den frankofone del af Belgiens største fagforbund, CSC. Samtidig er han koordinator for bevægelsen, der skal blive til et alternativt europæisk topmøde næste forår.

Sådan ligger landet

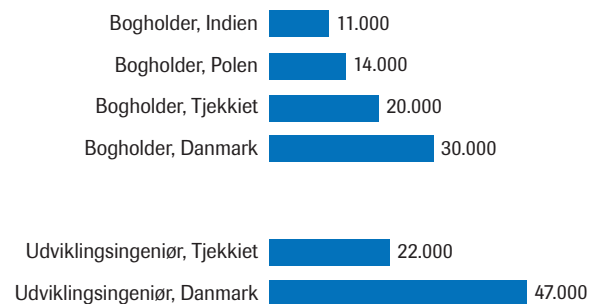
Timelønninger

Timeløn på Velux fabrikker i danske kroner

Månedslønninger

Månedsløn på Velux fabrikker i danske kroner

Timelønnen i Danmark er fem gange højere end i Polen for en industriarbejder og dobbelt så høj, når det gælder bogholdere, fremgår det af tal fra Velux. Timelønnen for en industriarbejder ligger markant lavere i Asien (Kina) end i Polen. Derimod kan lønnen for uddannet arbejdskraft (bogholder, Indien) ligge tæt på niveauet i Polen.

Kilde: Velux

Arbejdsløshed i Danmark skyldes bedre forhold i bl.a. Polen

Medier og fagforeninger har sat voldsomt fokus på polakker, der arbejder i Danmark.

Men truslen kommer snarere fra en kombination af bedre regeringsførelse i lavtlønslande og den interne struktur på det danske arbejdsmarked.

AF OLAV GRØNDAL

Da NOTAT for nyligt besøgte åbningen af det nye dansk-polske handelskammer, skinnede det klart igennem, at rigtig mange danske virksomheder i øjeblikket er ved at flytte deres simple produktion til Polen.

Men det er ikke fordi den relative lønforskel mellem Danmark og Polen er blevet meget større, men derimod, at alle de faktorer, som retfærdiggjorde det høje danske lønniveau er blevet udvandet på grund af store fremskridt i lande som f.eks. Polen.

God regeringsførelse tæller på bundlinjen

Udflytningen illustrerer, at man i debatten om den danske konkurrenceevne er alt for ensopret fokuseret på lønniveauet alene. Man har en tendens til at overse alle de faktorer, der kompenserer for den høje løn.

Det handler om alt fra god uddannelse, til lav korruption, god infrastruktur, politisk stabilitet, samt f.eks. niveauet af social kapital, f.eks. om der er et højt niveau af tillid i samfundet. Alle disse faktorer kan man, med en lidt bred fortolkning,

samle under begrebet, good governance, eller god regeringsførelse.

Dansk løn er overordnet OK i dag

Man hører ofte, at lønningerne er for høje i Danmark. Men det passer ikke med statistikken.

Hvis de danske lønninger var udtryk for en kortsigtet og ukonkurrencedygtig forhøjelse af lønnen, så ville det afspejle sig i et stort handelsbalance-underskud og faldende eksport.

Men dansk eksport er faktisk i usædvanlig god form, som det ses på figuren på side 13, har vare- og serviceeksporten stort set været i plus siden 2005. Ligesom samhandlen med udlandet er vokset stort set konstant siden 1990.

Globaliseringen øger spændet i konkurrencedygtighed mellem virksomheder i Danmark.

Det overordnede lønniveau i Danmark er altså ikke helt skudt ved siden af, så problemerne med eksport af arbejdspladser må skyldes en anden tendens.

Årsagen kan findes i et globalt skift mod bedre regeringsførelse. I lang tid har

regeringsførelsen i Østeuropa, Asien og Afrika været så katastrofal dårlig, at det har kunnet betale sig at udføre meget ufaglært arbejde i vesten, herunder Danmark.

Men idet disse lande har forbedret deres interne regeringsførelse, er der nu en række af brancher, der kan se fordele i at producere dér. Dette skift kommer lang tid efter, at de formelle handelshindringer er bragt ned af f.eks. WTO og EU – fordi de formelle handelshindringer betyder mindre for handelen end konsekvenserne af dårlig regeringsførelse. Korruption og lignende fungerer som en told, der skaber enorm usikkerhed for virksomhederne, fordi man ikke ved, hvor stor omkostningen vil vise sig at være, i modsætning til en formel toldbarriere på en bestemt procentsats.

Problemerne rammer ujævnt

Konsekvenserne for dansk økonomi rammer forskelligt fra erhverv til erhverv, fordi arbejdskraftens pris og afhængigheden af god regeringsførelse svinger fra branche til branche. Og der findes brancher, hvor lønnen betyder næsten alt. Det gælder f.eks., hvis man samler elektronik eller syrsko, for her er prisen på den ufaglærte arbejdskraft en meget stor del af omkostningerne ved produktionen.

Disse industrier vil gå efter lande med den absolut laveste timeløn, som f.eks. Pakistan eller Bangladesh, næsten uanset hvor dårligt de fungerer.

Globalisering skaber forskelle i Danmark

Globaliseringen har den yderligere effekt, at den kan øge den interne forskel i konkurrencedygtighed i Danmark, fordi de sektorer af dansk økonomi, der er konkurrencedygtige, får et skub opad af de faldende priser på varer og tjenester, der nu er flyttet fra vesten til Østeuropa eller Asien. Da f.eks. sydkoreanerne begyndte at producere billigere skibe, kunne Mærsk sælge deres services billigere, idet deres input, skibe, blev billigere.

» Man hører ofte, at lønningerne er for høje i Danmark. Men det passer ikke med statistikken.

Globaliseringen øger dermed spændet i konkurrencedygtighed mellem virksomheder i Danmark.

Det store problem for danske politikere i den sammenhæng er, at lønnen i Danmark forhandles kollektivt, via overenskomsterne. Det kollektive forhandlingssystem betyder, at lønnen kommer til at ligge omkring det middeltal, som arbejdsmarkedets parter slår an via de store fællesoverenskomster, som f.eks. industriens overenskomst.

Der er nogle meget konkurrencedygtige dele af arbejdsstyrken, som kan forhandle en høj løn hjem. Men lønafsmittningen kan så medføre, at andre grupper bliver løbende mere og mere ukonkurrencedygtige.

Deres konkurrencedygtighed svækkes yderligere, når de nye markedsøkonomier – som f.eks. Polen – gør meget store fremskridt i god regeringsførelse – medmindre den modsvares af enten et meget kraftigt lønfald eller en voldsom produktivitetstigning i visse brancher i Danmark.

Vi har altså en situation, der kræver differentieret løndannelse, og et arbejds-

marked, der er konstrueret til at skabe ens løndannelse.

Tre veje at gå

Danske politikere er i den sammenhæng stillet overfor tre muligheder:

1. Man kan vælge at bevare en stor del af befolkningen på overførselsindkomst.
2. Man kan forsøge at gøre den danske regeringsførelse endnu bedre og derved gøre det mere attraktivt at producere her.
3. Man kan tillade en mere differentieret løndannelse, ved f.eks. at flytte lønforhandlinger ud på den enkelte virksomhed og derved skabe større ulighed på arbejdsmarkedet.

Problemet med løsning 1 er naturligvis de sociale omkostninger, og udgifterne for statskassen.

Problemet med løsning 2 er, at den positive effekt af god regeringsførelse er aftagende, specielt for lavtlønsbrancher. Dvs. at så snart lavtlønslandene har nået et vist niveau, så skal der helt ekstraordinært store forbedringer til i et land som Danmark for at kompensere for den fortsatte lønforhold.

Løsning nr. 3 er politisk uacceptabel i et land som Danmark, hvor alle Folketingets partier støtter op om en høj grad af lighed i samfundet. Kort sagt tyder udviklingen på, at vi skal tænke helt nyt, hvis vi skal inkludere de svageste grupper på arbejdsmarkedet, uden at uligheden stiger.

» Problemerne med eksport af arbejdspladser må skyldes en anden tendens. Årsagen kan findes i et globalt skift mod bedre regeringsførelse.

En mulighed kunne være at lade dem arbejde til lav løn og så kompensere med negativ indkomstskat for borgere i arbejde, en afart af borgerlønnen. Det svarer til et system, man har i Singapore – Workfare-programmet, der skal kompensere lokale ufaglærte for den konkurrence, man udsætter dem for fra de omkringliggende lavtlønslande. ♦

Andreas Marckmann stiller skarpt på de danske EU-parlamentarikere

Søren Søndergaard

Er EU en fordel eller en ulempe for arbejdstagerne?

»EU har vist sig at være en ulempe for arbejdstagerne. Hvis vi taler om EU's overordnede økonomiske politik, så handler den om at skære ned i stedet for at investere sig ud af krisen. Mere generelt ligger problemet i selve EU's traktatgrundlag – her står fri bevægelighed og det indre marked over lønmodtagernes rettigheder«.

Påvirker EU lønningerne?

»EU har i lang tid arbejdet for at øge udbuddet af arbejdskraft. Det har til formål at trykke lønnen. Derfor har EU blandt andet krævet, at medlemslandene afskaffer alle mulige pensionsordninger, herunder i foråret 2011, at Danmark skulle afskaffe efterlønnen. Jo flere, der er til at kæmpe om det samme arbejde, jo lavere bliver lønnen«.

Er der også eksempler på det modsatte – at EU forbedrer forholdene for arbejdstagere?

»Ja, i nogle af de lande, hvor det går allerværst, kan den generelle EU-politik betyde forbedringer«.

Er det ikke ok at have et fællesskab, hvor man sammen kan koordinere arbejdstageres vilkår f.eks. for at undgå løndumping?

»Men man undgår jo ikke løndumping. Tværtimod. Faktisk er Vaxholm-dommen* et godt eksempel. Den handler ikke om at undgå løndumping, men om at lovfæste løndumping«.

Mangler der en stærk fagbevægelse på EU-plan?

»Hvad hjælper det med en stærk fagbevægelse i EU, hvis produktionen bare flytter til Hviderusland?«.

Hvad er så løsningen?

»Løsningen er, at man har en stærk fagbevægelse både nationalt og internationalt. Og så er det nødvendigt at tvinge igennem, at den internationale fagbevægelses regler skal gælde i alle lande«.

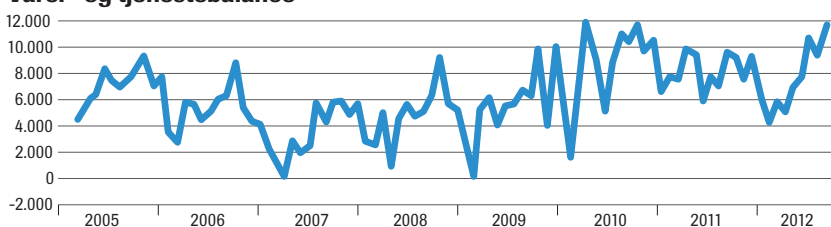
Men kan du komme med en konkret løsning, vi kan se for os?

»Jeg synes, det er en meget konkret løsning, at man for eksempel i Danmark skal bevare den danske model. At vi ikke skal lade lettiske overenskomster blive godkendt i Danmark. Og at vi ikke skal acceptere, at polske arbejdere i Danmark ikke får samme løn som os. Men det kræver dels noget lovgivning fra Folketinget, dels styrke på fagligt plan«.

*Mere om Vaxholm-dommen side 4-5.

Danmark over nul siden 2009

Varer- og tjenestebalance

Vare- og tjenestebalancen (forskellen mellem eksport og import) har kun kort været nede omkring 0 (i 2007 og i 2009), hvilket vidner om en meget konkurrencedygtig økonomi.

SKOVMANDS NOTATER

1. – 18. OKTOBER

Thorning erkender, at EU bliver delt

18. oktober. I en tale i den belgiske by Brügge erkendte statsminister Helle Thorning-Schmidt, at EU-landene må udvikle sig i forskellig retning på grund af situationen i euro-området.

»Vi er nødt til at acceptere, at nogle har mere at være sammen om end andre lige nu. For at bevare fællesskabet må vi lade det bevæge sig i flere hastigheder,« sagde hun ifølge Politiken.

En lige så vigtig som overraskende erkendelse. Danmark skal ikke trækkes ind i euro-landenes morads.

Nu går 68 procent imod i Island

15. oktober. Den islandske regering fastholder sin ansøgning om medlemskab af EU. Men det bliver mere og mere usandsynligt, at en folkeafstemning vil give flertal for EU. En meningsmåling siger nu, at 57,6 procent af de adspurgte islændinge vil stemme nej, mens kun 27,3 procent vil stemme ja.

I forhold til en foregående måling er modstanderne gået 3,8 procent frem, mens antallet af tilhængere er uændret.

Efter denne meningsmåling må de danske aviser vist holde op med at hævde, at Island er på vej ind i EU.

Svage eurolande skal belønnes for at træde ud

11. oktober. I et indlæg i Information går tidligere nationalbankdirektør Erik Hoffmeyer ind for, at man giver økonomisk støtte til de lande i det sydlige Europa, som ønsker at træde ud af euroen.

En udtræden er efter hans mening nødvendig, hvis de pågældende lande skal undgå en ødelæggende arbejdsløshed i de næste 5-10 år.

Hoffmeyer er nok mere realistisk end de politikere, der for enhver pris vil beholde alle de nuværende lande i euro-området. Gid hans råd bliver fulgt.

Alvorlige fejl ved EU's atomkraftværker

4. oktober. En undersøgelse af EU's 134 atomkraftværker viser, at der er alvorlige fejl ved mange af dem.

54 har således ikke vurderet virkningerne af et jordskælv, mens 62 ikke har vurderet virkningerne af oversvømmelse. Og hele 34 værker er ikke tilstrækkeligt indkapslet, hvis der sker en ulykke.

EU's energikommissær Günther Oettinger er alligevel tilfreds med den almindelige sikkerhed på værkerne, men påpeger, at det i værste fald vil koste næsten 200 milliarder kroner at bringe tingene i orden.

Man må håbe, at landene med de farlige værker vil rette op på forholdene. Det er desværre langt fra sikkert, at det sker.

Konservative måtte ændre program

1. oktober. Den EU-begeistrede konservative ledelse måtte på partiets landsmøde opgive at få vedtaget et program, der vil afskaffe de danske undtagelser i samarbejdet.

I stedet kom der til at stå, at partiet vil modarbejde centralisering i EU, og at man er kritisk over for EU-Domstolen.

Man fik også fjernet EU's flag, der ved begyndelsen af mødet stod side om side med det danske flag!

Fornuften breder sig i det konservative parti. Forhåbentlig når den også på et tidspunkt partiets ledelse.

EU forsinkede påbud om hindbær

1. oktober. I 2005 døde fem danskere efter at have indtaget føde, hvor der var brugt frosne polske hindbær. Og nu trues sundheden af frosne hindbær fra Serbien.

Fødevareminister Mette Gjerskov besluttede derfor kort efter sin tiltræden, at plejehjem, sygehuse og andre institutioner skal koge hindbærrene i mindst et minut, før de bruges i maden.

Også bagere og restauranter skal følge dette krav.

Men beslutningen skulle godkendes af EU, og det tog hele ti måneder, oplyser Berlingske.

Ufatteligt, at en så indlysende fornuftig beslutning skal godkendes af EU. Og at det skal tage så lang tid.

Notaterne kan i uddybet form læses på www.notat.dk under de samme overskrifter.

Andreas Marckmann **stiller skarpt** på de danske EU-parlamentarikere

Ole Christensen

Er EU en fordel eller en ulempe for arbejdstagerne?

»EU er en stor fordel. Det indre marked betyder, at vi kan sælge varer til hinanden på tværs af landegrænser, og mellem 70 og 80 procent af alt det, vi producerer i Danmark, bliver købt i de 26 andre EU-lande. Hvis ikke de gjorde det, havde vi ikke det antal arbejdspladser, vi har.«

Hvad kan EU gøre for at sænke arbejdsløsheden?

»Det er i de enkelte lande, de økonomiske reformer skal gennemføres. Det er vigtigt, at EU sætter en vækstdagsorden, men det er lidt svært, når der er lande, der ikke har holdt sig synderligt til de regler, der er aftalt. Tyskerne vil ikke længere betale til lande, der har virkelig ondt i økonomien. Det skal de have styr på. Men der skal også være et vækstspor.«

På venstrefløjen taler man tit om "Det sociale EU", ligesom det i traktaten lyder, at EU skal være en "social markedsøkonomi". Tror du på det sociale EU?

»Jeg arbejder for det hver eneste dag, og det har jeg gjort i alle otte år, jeg har siddet her i Europa-Parlamentet. Men der har også alle otte år været et stærkt politisk flertal til højre. Så der er ingen tvivl om, at markedet får en større plads end mennesket. Jeg mener stadig, der er gode sociale ting i EU's grundlag, men ikke nok. Vi ser stadig, at der ansættes folk på kummerlige vilkår, især i Syd- og Østeuropa.«

Kritikere mener, at EU i en række domme har slået fast, at eksempelvis den danske strejkeret ikke gælder, hvis man vil konflikte for udlændinges vilkår i Danmark. Er det rigtigt?

»Vi har fået et Charter for Grundlæggende Rettigheder, der beskytter konfliktretten. Det er juridisk bindende. Men der har aldrig været en eneste sag i Danmark. Der har været sager i andre lande, men det er lige netop det, vi prøver at løse i EU - blandt andet med udstationeringsdirektivet.«

Har vi en stærk fagbevægelse på EU-plan?

»Der er en stærk fagbevægelse på EU-plan. Men det er en udfordring, at vi ikke er ens. Vi skal f.eks. ikke regne med, at Grækenland vil have det samme arbejdsmarked, som vi har i Danmark.«

Dansk giver job

Polakker, der taler flydende dansk, er sikret arbejde fra start, siger man på universitetet i Poznan. Over halvdelen af stillingerne ligger i job, der er outsourcet fra Danmark.

AF MICHAEL
BIRCKJÆR LAURITSEN

»Det er det, at de kan dansk, der skaffer dem jobbet«, siger Thomas Mathiasen, når han skal forklare, hvordan samtlige hans studerende er sikret arbejde efter studierne, de fleste endda et godt stykke tid før det er tilendebragt.

»Alle dem, jeg kender til, arbejder med dansk. Det er ikke tysk, det er ikke engelsk, det er dansk. Og de klarer sig faktisk alle sammen ret godt – også dem, der har fået lidt lavere karakterer på studierne, har gode job, når de kommer ud«.

Thomas Mathiasen underviser i dansk ved Institut for Skandinaviske Studier i Poznan, der er det største af sin slags uden for Skandinavien. Her arbejder 26 undervisere, heraf fire professorer, med skandinavisk filologi, og ni af disse arbejder altså på fuld tid med at forske og undervise i dansk.

Det betaler sig at studere dansk

I år blev 28 nye danskstuderende optaget, men der var otte gange så mange, der havde søgt om optagelse.

Den store interesse skyldes primært, at de studerende ved siden af det danske kan studere enten tysk eller engelsk, kombineret med, at der er et begrænset antal pladser at søge på de gratis polske universiteter. Men studievalget viser sig ofte særdeles fornuftigt ud fra et karriere-mæssigt synspunkt.

»På fjerde og især femte årgang er der rigtig mange, der arbejder fuld tid med dansk ved siden af studierne. De bliver mere eller mindre headhuntet, for der hænger altid et par jobopslag på instituttets tavle ude på gangen«, fortæller Thomas Mathiasen. Og efter studierne ser det lige så godt ud.

Outsourcing skaber stillinger

»Cirka halvdelen af de studerende kommer ud i outsourcete job fra Danmark – især inden for personale- eller regnskabsafdelinger. Det er ofte store internationale koncerner med kontor i Danmark, som har valgt at outsource til Polen. Især HP (computer- og printerfabrikant, red.) har været enorm aktiv og har ansat ufatteligt mange af mine studerende«, fortæller han.

»Der findes også outsourcete job som eksempelvis telefonsupporttjenester. Der har jeg også et par tidligere studerende. Når man så ringer ind med et problem med ens software til computeren, så bliver man lige stillet igennem til en fyr, der sidder i Polen og kan tale dansk«.

Mange typer arbejdspladser

Af andre arbejdsgivere til dansksprogede polakker nævner han så forskellige virksomheder som en lokal minkfarmer fra Danmark og den delegation, der skulle sikre kommunikationen mellem det polske EU-formandskab og det danske, der fulgte umiddelbart efter. Men især de helt store virksomheder rykker:

»Der er rigtig mange, der arbejder i

IKEA her i Poznan, og jeg ved også, at Carlsberg, der netop har flyttet deres regnskabsafdeling hertil, har ansat nogle stykker. Velux har ansat nogle stykker, og Vestas har også ansat nogle oppe nordpå«.

Ikke alle stillingerne er outsourcete. Flere virksomheder har hovedkvarter eller kontor i Polen, og dækker herfra Danmark, forklarer Thomas Mathiasen:

»Cirka tre ud af ti får job i polske eller internationale virksomheder, som arbejder fra Polen og derfra dækker det skandinaviske eller danske marked«.

Ambitiøse polakker gør det godt i Danmark

Omkring ti procent af de studerende ender med at arbejde i Danmark, og her har de altså ingen problemer med at konkurrere:

»De kan få et job sådan relativt nemt og måske også nogle af de job, som ikke mange danskere gider have. Men det giver trods alt en startløn, så man kan komme ind og få en tilværelse, der er nogenlunde okay«.

Thomas Mathiasen afrunder: »De fleste har lært, at der er mulighed for at avancere rimelig hurtigt, hvis man viser initiativ, og det er i hvert fald noget, som polakker generelt har – ikke kun mine studerende. De har frygtelig meget initiativ, og de er meget ambitiøse. De er ikke voldsomme egoister, men de er vant til at kæmpe. Og det er jo ikke ligefrem det, man får indpodet med modermælken i Danmark«. ♦

Hvem vandt EU-afstemningerne?

I sidste nummer af NOTAT siger Jens-Peter Bonde, at "Nej-siden aldrig har vundet en folkeafstemning". Det har fået en talsmand for nej-bevægelserne til at protestere.

Lave K. Broch, cand. scient.pol. og ordfører for Radikalt EU-kritisk Netværk skriver under overskriften "EU-modstanderne har også vundet folkeafstemninger":

»Det gælder såvel Maastricht-afstemningen i 1992, euro-afstemningen i år 2000 og i hvert fald også den grønlandske afstemning om udmeldelse og den norske i 1994.

Da Grønland i 1982 stemte om udtræden af EF, gjorde tilhængerne en virkelig effektiv indsats for at hindre en udtræden. Men modstanderne fik fremskaffet oplysninger om de store besparelser, grønlanderne ville få på deres varer, hvis de trådte ud af EF og dermed slap for den høje told, som EU lagde på varerne. Og da oplysningerne kom fra det danske skatteministerium, virkede de dybt troværdige.

Jens-Peter Bonde har ret i, at EU-tilhængerne dummede sig i forhold til Maastricht-afstemningen i 1992 og Euro-afstemningen i 2000. Men når modstanderne vandt ved de to afstemninger, skyldtes det nok en kombination af en grundlæggende modvilje hos vælgerne, fejl hos tilhængerne og nej-kampagner der pressede ja-siden.

I 2000 havde tilhængerne en langt bedre sag. For umiddelbart virkede det jo tillokkende, at man ikke ville behøve at købe valuta, når man skulle ud og rejse. Men tilhængerne fik alligevel ikke det resultat, de ønskede. Og det var der nok især to grunde til. Den ene var, at de økonomiske vismænd udtalte sig svævende om virkningerne af projektet. Den anden var, at kursen på euroen i en lang periode faldt over for dollaren.

Det er min klare overbevisning, at uden en nej-kampagne i disse folkeafstemninger

ville der ikke have været nogen større debat. Og uden nogen reel debat havde medierne og vælgerne heller ikke opdaget ja-sidens fodfejl«. (Forkortet af red. Den fulde version kan læses på www.notat.dk)

Jens-Peter Bonde svarer:

»I 1982 fik vi kun et meget lille flertal på 53% Nej i Grønland, selv om vi havde startet med 70,3% Nej ved folkeafstemningen i 1972. Vi havde Grønlands regering på vores side. Selv vore egne troede ikke på vores økonomiske argumentation.

I 1986 havde vi Socialdemokratiet og Det radikale Venstre med på Nej-holdet. Et flertal blandt vælgerne stemte alligevel imod os. Vi tabte, selv om 80% af danskerne hele tiden havde været imod "Union". Trusselskampagnen lykkedes, som i 1972.

I 1992 var der blot 0,7% flere Nej-stemmer end Ja-stemmer. Det gav genlyd og ændrede dagsordenen i hele Europa. Bagefter tror folk, at vi vandt argumentationen. Sandheden er, at vi slet ikke kunne komme til orde i medierne.

Men tilhængerne fik heldigvis lavet så mange fejl, at de tabte, trods ekstrem overvægt i medierne. Ved omvalget i 1993 havde vi ikke en chance.

I 2000 var vi heldige med euro-afstemningen. Vi var langt bagud til det sidste. Det lykkedes så ved en fiffig kampagne at ændre vælgerens dagsorden til at handle om kronens afskaffelse NU, i stedet for euroens indførelse. Vi vandt ikke slaget om euroen, men Ja-siden tabte afstemningen, særligt på grund af forkerte profetier, som blev dementeret af vismændene og virkeligheden med den faldende euro, som Lave rigtigt påpeger«.

(Forkortet af red. Den fulde version kan læses på www.notat.dk).

LÆS MERE OM EU

NOTATs frivillige skribenter fortæller løbende om EU og om EU-debatten i Danmark. Følg med i EU på NOTATs hjemmeside www.notat.dk eller find os på Facebook > Magasinet NOTAT.